

تراکنش‌های خرید؛ فروشگاهی و اینترنتی
طی یازده ماهه ۱۴۰۱

اسفند ۱۴۰۱

مریم خزاعی

معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

با توجه به بروز بحران‌های سلامت و اقتصادی طی سالهای اخیر، میزان گرایش‌های مصرف‌کنندگان به استفاده از ابزارهای سنتی یا جدید برای خرید کالاها و خدمات موردنیاز نیز بسته به عوامل اقتصادی و اجتماعی گوناگون با تحولاتی همراه بوده است. در این گزارش به روند استفاده از پایانه‌های فروشگاهی و اینترنتی برای خرید کالاها و خدمات در ایران طی چهار سال اخیر منتهی به بهمن ۱۴۰۱ ضمن اشاره به تغییرات حقیقی روندهای مزبور پرداخته شده است.

همچنین ترکیب استانی تراکنش‌های مرتبط با پایانه‌های فروشگاهی و اینترنتی برای یازده ماهه سال ۱۴۰۱ موردبررسی آماری قرار گرفته است.

تراکنش‌ها / پایانه فروشگاهی

مبلغ خرید از پایانه فروشگاهی - هزار میلیارد تومان

- روند عمومی افزایشی تراکنش‌های خرید از طریق پایانه‌های فروشگاهی طی چهارسال اخیر
- ۶۸۶۷ هزار میلیارد تومان ارزش تراکنش‌های خرید پایانه‌های فروشگاهی طی یازده ماهه ۱۴۰۱ با رشد ۲۴.۷ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال قبل
- حدود ۷۷۶ هزار میلیارد تومان خرید از پایانه‌های فروشگاهی در بهمن ماه سال جاری با افزایش ۹ درصدی نسبت به ماه قبل و رشد ۴۲ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل

تراکنش‌ها / سهم پایانه فروشگاهی

با بروز همه‌گیری کووید-۱۹، وضع قرنطینه‌ها و محدود شدن فعالیت فروشگاه‌ها و صنوف عرضه‌کننده عمومی کالاها، کاهش چشم‌گیری در سهم خرید از پایانه‌های فروشگاهی اتفاق افتاد و در مقابل بر تمایل افراد برای استفاده از خریدهای آنلاین افزوده شد. طی ماه‌های نخست ۱۳۹۹ و تقریباً به مدت ۶ ماه، سهم خریدهای فروشگاهی از کل تراکنش‌های خرید کاهش یافت که کمترین مقدار آن مربوط به تیر ۱۳۹۹ با رقم حدود ۷۷ درصد است.

با مهارنسبی کووید-۱۹، به تدریج مجدداً سهم خرید از پایانه‌های فروشگاهی از کل تراکنش‌ها، افزایش یافت ولی به موازات آن به علت تجربه جدید خرید آنلاین، با سرعت کمی سهم خرید اینترنتی هم زیاد شد به نحوی که در سال جاری طی روند کاهشی، از سهم خرید فروشگاهی کاسته شد و به کمترین رقم یعنی ۸۴.۱ درصد در مقایسه با ماه‌های مشابه سالهای قبل رسید.

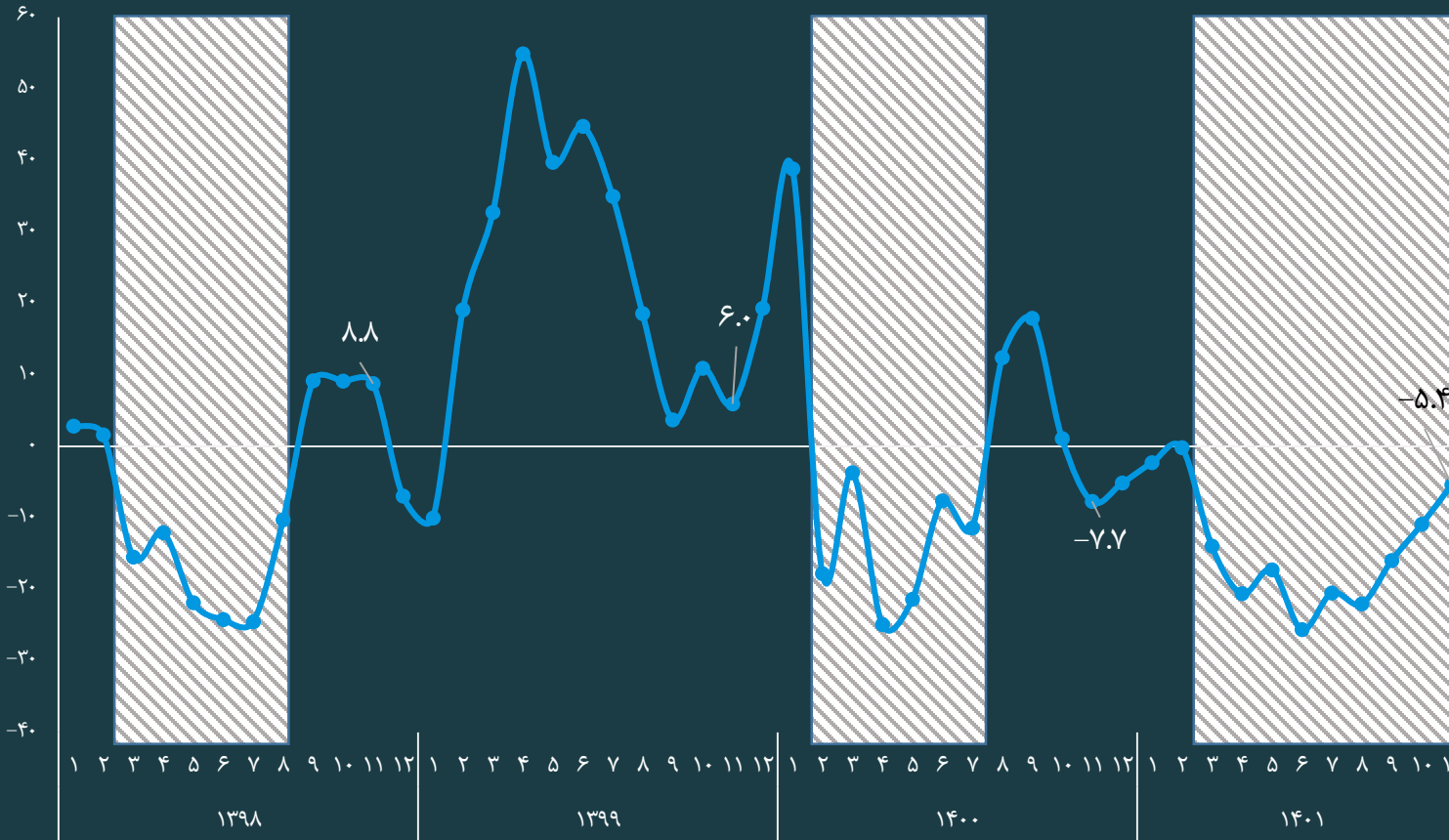
سهم خرید پایانه فروشگاهی از کل تراکنش‌ها - درصد

رشد حقیقی / تراکنش‌های خرید

تغییرات ماهانه کل تراکنش‌های خرید به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵
نسبت به ماه مشابه سال قبل - درصد

با وجود روند افزایشی ارزش اسمی تراکنش‌های خرید، روند مشابه برای خریدهای واقعی همراه با نوساناتی بوده و با تاثیرپذیری از افزایش شدید شاخص بهای کالاها و خدمات عمومی، در مقطعی مانند نیمه نخست سالهای ۱۳۹۸ و ۱۴۰۰ و از خرداد ماه الی بهمن ۱۴۰۱ با رشد منفی نیز مواجه شده است.

رشد حقیقی کل تراکنش‌های خرید از خرداد سال جاری به دلیل جهش تورم ماهانه، منفی شد که تا شهریور ماه ۱۴۰۱ به منفی ۲۶ درصد هم رسید. پس از آن روند بهبود نسبی آغاز شد و از سرعت افت کاسته و در بهمن ماه به منفی ۵.۴ درصد رسید که ۲.۳ واحد درصد از رقم ماه مشابه سال قبل بیشتر است.

رشد حقیقی منفی تراکنش‌های خرید ارتباط مستقیمی با میزان هزینه‌های مصرفی خانوارها دارد و افت معنادار خرید ناشی از تضعیف توان خرید به ویژه طی دو سال اخیر است.

ترکیب استانی / پایانه فروشگاهی

تراکنش انجام شده از طریق پایانه فروشگاهی به تفکیک استان طی یازده ماهه ۱۴۰۱- هزار میلیارد تومان

- عواملی مانند میزان و ترکیب جمعیتی، درآمد خانوارها و تورم استانی در ارزش تراکنش‌های فروشگاهی استانی اثرگذار هستند.

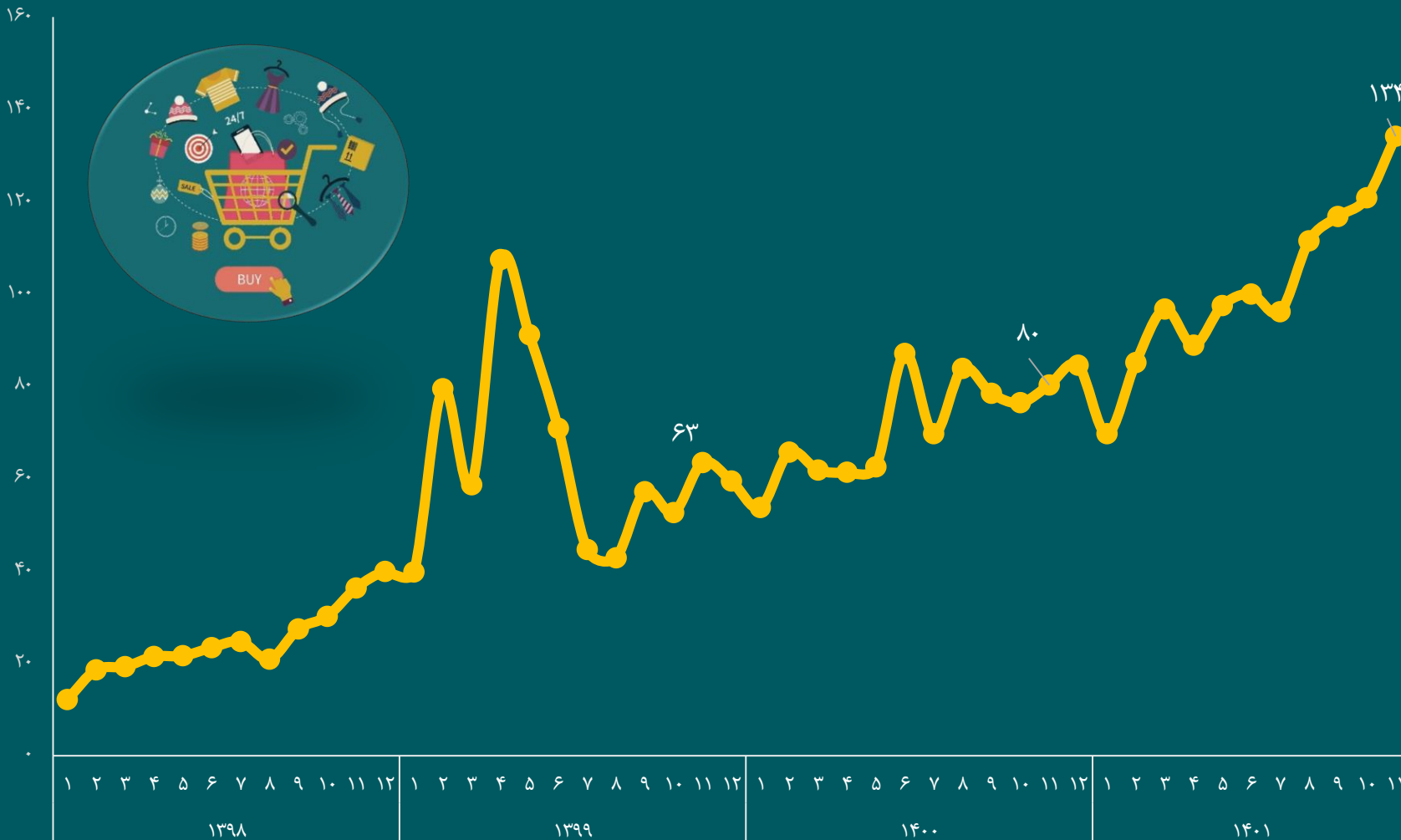
- بررسی آماری نشان می‌دهد که طی یازده ماهه ۱۴۰۱ ارزش کل تراکنش‌های خرید و پرداخت قبوض از طریق پایانه‌های فروشگاهی حدود ۶۸۹۹ هزارمیلیارد تومان بوده که استان تهران با رقم ۱۶۸۵ هزارمیلیاردتومان، سهم ۲۴.۴ درصدی را از کل تراکنش‌های مزبور داراست.

- استان‌های خراسان رضوی، فارس، اصفهان و خوزستان در رتبه‌های دوم الی پنجم به ترتیب سهم‌های ۷.۳، ۶.۴، ۶.۳ و ۵.۴ درصدی را از تراکنش‌های فروشگاهی در کل کشور به خود اختصاص داده‌اند.

- استان‌های ایلام، خراسان جنوبی، کهگیلویه و بویراحمد، سمنان و خراسان شمالی نیز کمترین ارقام تراکنش‌های فروشگاهی با سهم‌های بین ۰.۵۸ الی ۰.۸۳ درصد را در میان استان‌های کشور طی مدت مورد بررسی داشته‌اند.

تراکنش‌ها / خرید اینترنتی

روند ماهانه خرید اینترنتی از ۱۳۹۸ الی بهمن ۱۴۰۱ - هزارمیلیارد تومان

- روند صعودی خریدهای اینترنتی طی چهار سال اخیر با جهش مقطعی در نیمه نخست ۱۳۹۹ به علت شیوع کووید-۱۹

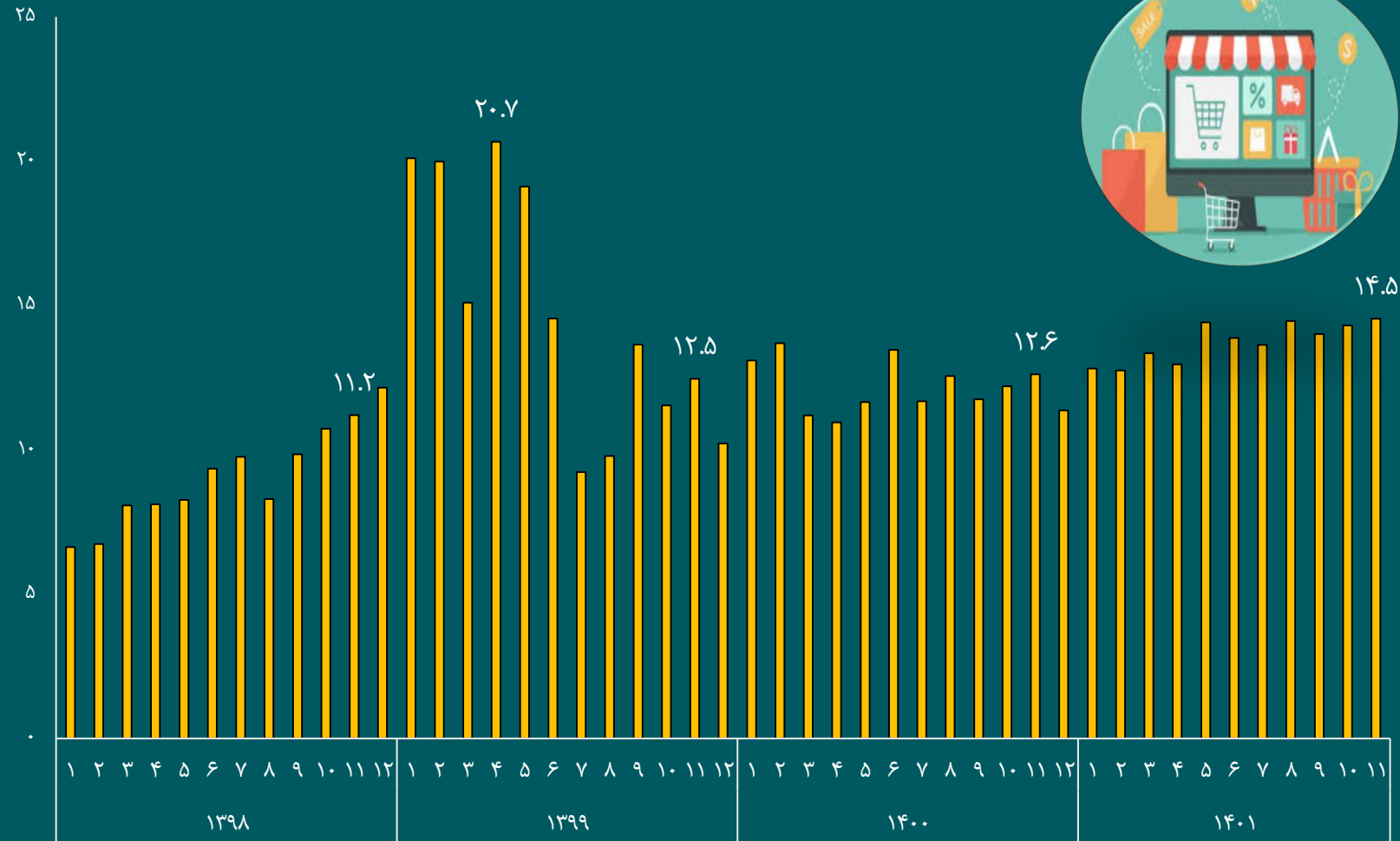
- ۱۱۱۸ هزارمیلیارد تومان خرید اینترنتی طی یازده ماهه نخست سال جاری با افزایش ۱.۴ برابری نسبت به مدت مشابه سال قبل

- ۱۳۴ هزار میلیارد تومان خرید اینترنتی در بهمن ماه ۱۴۰۱ با افزایش ۱۱ درصدی نسبت به ماه قبل و افزایش ۶۷ درصدی نسبت به ماه مشابه سال قبل

سهم خرید اینترنتی از کل تراکنش‌ها طی ۱۳۹۸ الی بهمن ۱۴۰۱-درصد

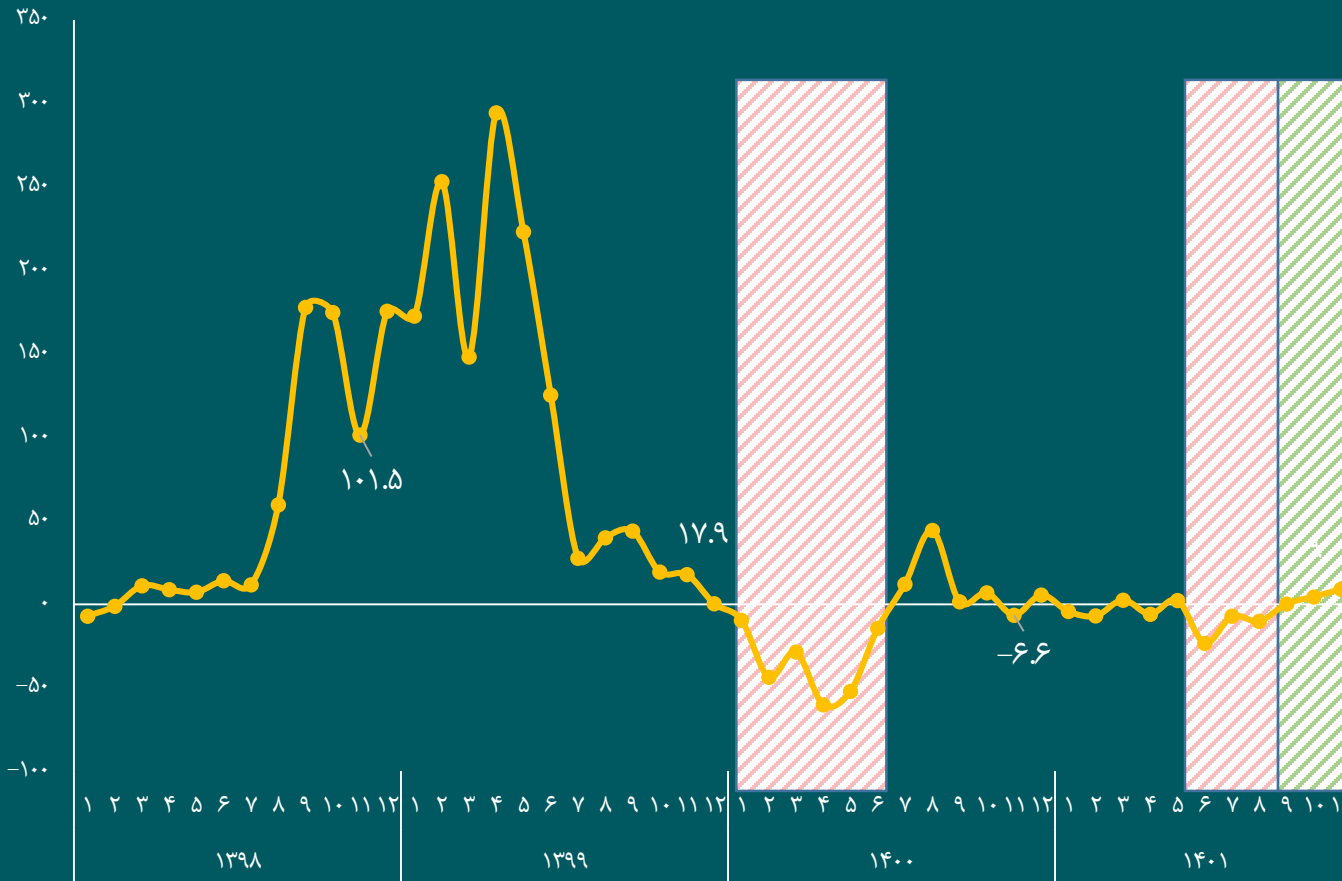
- روند افزایشی سهم خریدهای اینترنتی از کل تراکنش‌های خرید طی دو سال اخیر بالاترین سهم خرید اینترنتی در بهمن ماه طی سه سال اخیر مربوط به بهمن ۱۴۰۱ با رقم ۱۴.۵۴ درصد
- حداکثر رقم سهم خرید اینترنتی طی چهار سال اخیر متعلق به تیر ۱۳۹۹ برابر با ۲۰.۷ درصد به علت بروز همه‌گیری کووید-۱۹ و قرنطینه‌های اعمالی

رشد حقیقی / خرید اینترنتی

تغییرات ماهانه خرید اینترنتی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵
نسبت به ماه مشابه سال قبل - درصد

مشابه خرید از پایانه‌های فروشگاهی، روند حقیقی خریدهای اینترنتی با روند اسمی تغییرات آن متفاوت است. اثرات تورم بر خریدهای اینترنتی نیز اثر گذاشته و موجب شده تا تقریباً طی نیمه نخست ۱۴۰۰ و با نوساناتی طی سال جاری شاهد رشدهای منفی در خریدهای اینترنتی حقیقی باشیم.

در شهریور ماه ۱۴۰۱ رشد حقیقی خریدهای اینترنتی به منفی ۲۳.۳ درصد رسید که روند مزبور برای مدت سه ماه ادامه یافت. با توجه به روندهای قبلی خرید اینترنتی حقیقی، به نظر می‌رسد به غیر از تورم، عامل محدود شدن دسترسی به ابزار اینترنت و همچنین شبکه‌های مجازی نیز در افت مزبور اثرگذار بوده است. از آذر ماه رشد حقیقی خرید اینترنتی مثبت شد و طی روند افزایشی، در بهمن ۱۴۰۱ به ۹ درصد هم رسید.

مقایسه رشد حقیقی مثبت خریدهای اینترنتی با رشد منفی خرید از پایانه‌های فروشگاهی را می‌توان به ترکیب کالاهای خریداری شده با استفاده از دو ابزار مزبور و احتمال تمایل بیشتر مصرف‌کنندگان به خرید برخی کالاها از جمله اقلام غذایی از طریق پایانه‌های فروشگاهی که عمدتاً از تورم بالاتری هم برخوردارند، نسبت داد.

ترکیب استانی / تراکنش اینترنتی

عواملی مانند ترکیب جمعیتی، میزان توسعه ابزارهای دیجیتال در میان کسب و کارها و خانوارها و امکان عرضه و سهولت دسترسی به کالاهای موردنیاز در ارزش تراکنش‌های خرید اینترنتی به تفکیک استانی اثرگذار هستند.

بررسی آماری نشان می‌دهد که طی یازده ماهه ۱۴۰۱ ارزش تراکنش‌های خرید و پرداخت قبوض از طریق اینترنت حدود ۱۱۴۵ هزارمیلیارد تومان است که استان تهران با رقمی حدود ۱۰۲۱ هزارمیلیارد تومان، سهم غالب ۸۹.۲ درصدی را از تراکنش‌های مزبور داراست.

استان‌های کرمان، اصفهان، خراسان رضوی و مازندران در رتبه‌های دوم الی پنجم به ترتیب سهم‌های ۱.۸، ۱.۳، ۱.۱ و ۰.۹ درصدی را از تراکنش‌های اینترنتی به خود اختصاص داده‌اند.

استان‌های ایلام، خراسان شمالی، مرکزی، همدان و کهگیلویه و بویراحمد کمترین ارقام تراکنش‌های اینترنتی با سهم‌های بین ۰.۰۱ تا ۰.۴۳ درصد را در میان استان‌های کشور طی مدت مورد بررسی داشته‌اند.

تراکنش انجام شده با استفاده اینترنت به تفکیک استان طی یازده ماهه ۱۴۰۱ در مقیاس لگاریتمی - هزار میلیارد تومان

